

Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej Wojskowej Izby Lekarskiej IX kadencji za okres 19.03.2022-12.03.2026

Komisja Historyczna WIL IX kadencji (zwana dalej Komisją Historyczną, KH) ukonstytuowała się na podstawie Uchwały RL WIL nr 6/22/IX z dnia 19.03.2022 r. w sprawie powołania komisji problemowych WIL na okres IX kadencji. Przewodniczącym Komisji Historycznej został, pełniący tę zaszczytną funkcję również przez drugą połowę VIII kadencji, dr n. med. Zbigniew Kopociński, zaś członkami: dr n. med. Kazimierz Janicki, dr n. med. Krzysztof Kopociński, dr Konrad Maćkowiak.

W analizowanym okresie sprawozdawczym nasza KH starała się twórczo kontynuować i rozwijać działalność z poprzednich lat, czyli przede wszystkim propagować i dokumentować rzetelną wiedzę o dokonaniach polskiej wojskowej służby zdrowia, jej wkładzie w odzyskanie i utrzymanie niepodległości oraz osiągnięciach na polu szeroko rozumianej ochrony zdrowia i podniesienia poziomu stanu sanitarno-higienicznego naszego kraju na przestrzeni wielu lat. Czyniliśmy to poprzez działalność stricte naukową (monografie, artykuły naukowe, konferencje naukowe, sympozja etc.), ale także popularno-naukową i publicystyczną. Podjęliśmy również starania o uzyskanie wpisu do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość dla nagrobków kilku polskich oficerów zasłużonych dla wojskowej służby zdrowia, prowadziliśmy także działania poszukiwawcze dotyczące ustalenia daty zgonu i miejsca pochówku kilku lekarzy wojskowych.

W okresie 01.04.2022-12.03.2026 członkowie naszej KH byli autorami co najmniej 2 monografii, 6 rozdziałów w monografiach wieloautorskich, 7 artykułów naukowych, 2 recenzji, 17 referatów wygłoszonych w ramach konferencji naukowych oraz 34 publikacji o charakterze popularno-naukowym (załącznik do niniejszego sprawozdania zawiera wykaz wszystkich publikacji). Z pewnością do największych osiągnięć na polu naukowym należy zaliczyć dwie monografie autorstwa Zbigniewa i Krzysztofa Kopocińskich. Pierwsza z nich poświęcona jest

dziejom polskiej okulistyki wojskowej w okresie dwudziestolecia międzywojennego¹, przedstawiono w niej w szczegółowy sposób po raz pierwszy w historiografii wszelkie aspekty działalności działu okulistyki w ramach wojskowej służby zdrowia. Publikacja ta bez cienia wątpliwości wypełnia dużą lukę badawczą w zakresie dziejów polskiej wojskowej służby zdrowia, zaś intencją autorów było przywrócenie zbiorowej pamięci bardzo wielu zupełnie zapomnianych okulistów wojskowych, którzy tworzyli fundament dla wszystkich współczesnych poradni, oddziałów i klinik okulistycznych w wojskowych szpitalach (i nie tylko). Na wielkie wyróżnienie zasługuje również druga z ww. monografii poświęcona działalności Szpitala Głównego 1. Korpusu Polskiego w Bobrujsku², ukazująca całokształt funkcjonowania największego stacjonarnego wojskowego zakładu leczniczego formacji dowodzonej przez gen. por. Józefa Dowbor-Muśnickiego. Warto podkreślić, iż autorom udało się także przedstawić strukturę etatową i obsadę personalną całej służby zdrowia 1. Korpusu Polskiego w 1918 r. a także opracować biogramy załogi szpitala (duża część z nich po raz pierwszy zaistniała w historiografii). Walorem obu publikacji jest oparcie ich głównie na materiałach dokumentalnych zgromadzonych w polskich i zagranicznych archiwach oraz obecność znakomitych materiałów ikonograficznych, w dużej mierze publikowanych po raz pierwszy. Szczególnego podkreślenia wymaga fakt, iż druga z wymienionych monografii opatrzona została następującą dedykacją: „*Absolwentom Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi, godnym następcom lekarzy 1. Korpusu Polskiego gen. broni Józefa Dowbor-Muśnickiego*”. Do jej wydania pomocne było wsparcie udzielone przez WIL, za co autorzy dziękują całej RL.

Spośród innych publikacji naukowych warto wspomnieć o co najmniej kilku wyrywających z mroku niepamięci „niewygodne” z punktu widzenia poprawności politycznej historie, które jednak są niezbędne dla przedstawienia obiektywnej prawdy i związków przyczynowo-skutkowych różnych wydarzeń w naszych dziejach. Pierwsza pt. „Szpital w Cichiniczach - między mitem a prawdą” to rozdział w monografii wieloautorskiej³, w którym autorzy K. i Z. Kopocińscy przedstawili proces kształtowania się kłamliwego mitu na temat zbrodni w Cichiniczach, którego kulminacją był film pt. „Wrota Europy”. „Dzieło” to już w sposób tragikomiczny zafałszowało prawdziwy bieg zdarzeń, a bohaterski lekarz wojskowy jest tam przedstawiony w sposób groteskowy, jako niedojrzały osobnik, który nigdy nie słyszał o Konwencji genewskiej czy

¹ Kopociński Z., Kopociński K., *Polscy okuliści wojskowi w dwudziestoleciu międzywojennym*, Wrocław 2025, Wydawnictwo Quaestio, ss. 710.

² Kopociński K., Kopociński Z., *Szpital Główny 1. Korpusu Polskiego w Bobrujsku*, Głogów 2023, Wydawnictwo PWSZ, ss. 614.

³ Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital w Cichiniczach - między mitem a prawdą*, [w:] *Kobiety i medycyna. Rozprawy z historii medycyny i literatury, tom II. Między służbą a misją*, red. E. Białek, S. A. Krzemińska, M. Miodek, K. Prętki, Wrocław 2024, s. 189-218. DOI: 10.48249/2024.rozhismedlit2-11.

Konwencji haskiej i traktuje szpital jako punkt oporu (sic!), co w rzeczywistości nie miało miejsca. Druga tego typu publikacja, także autorstwa braci Kopocińskich⁴, poświęcona jest problemom etycznym związanym ze służbą lekarzy wojskowych w instytucjach państwa autorytarnego na przykładzie funkcjonowania obozu w Berezie Kartuskiej, gdzie umieszczano przedstawicieli opozycji politycznej protestujących przeciw sposobowi sprawowania władzy przez obóz sanacji. Warto również wspomnieć o artykule, w którym w 80. rocznicę wymordowania polskiej kolumny sanitarnej w Horce K. i Z. Kopocińscy przypomnieli o tym wciąż mało znanym dramatycznym epizodzie z walk na Łęczycach w kwietniu 1945 r., gdzie w obronie mordowanych rannych polskich żołnierzy 2. Armii Wojska Polskiego stracili życie także członkowie personelu 15. Samodzielnego Batalionu Sanitarnego⁵. Z pewnością na uwagę zasługuje także obszerny artykuł biograficzny autorstwa Krzysztofa i Zbigniewa Kopocińskich poświęcony gen. bryg. dr. B. Malewskiemu⁶, jest to chyba jedna z najbardziej dociekliwych dotychczasowych publikacji prezentujących tego znakomitego lekarza wojskowego, ale także wybitnego społecznika i polityka, który zmarł u szczytu swych możliwości twórczych w dość tajemniczych okolicznościach.

W minionej kadencji członkowie KH uczestniczyli czynnie w jedenastu konferencjach na terenie całej Polski (udział w większości z nich został sfinansowany z własnych oszczędności członków komisji), prezentując referaty przybliżające słuchaczom osiągnięcia polskiej wojskowej służby zdrowia. Szczególnego podkreślenia wymaga fakt, że KH WIL była reprezentowana we Wrocławiu podczas Ogólnopolskiego Kongresu Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny i Farmacji (1924-2024) a także na Kongresie Kultury i Historii Lekarskiej w Opolu. Oczywiście nie mogło nas zabraknąć podczas kolejnych Ogólnopolskich Konferencji Historycznych Izb Lekarskich (II. Zielona Góra, III. Płock, IV. Gdańsk), gdzie w gronie pasjonatów historii z poszczególnych izb lekarskich rozważaliśmy interesujące nas kwestie (szczegóły dotyczące wszystkich konferencji w załączniku do niniejszego sprawozdania). Bez wątpienia jedną z najważniejszych konferencji, w jakiej uczestniczyli w minionej kadencji członkowie KH, była Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Wojskowej Izby Lekarskiej pn. „Wojskowa Służba Zdrowia - 250 lat i co dalej?”, która odbyła się w dniach 17-18 października 2025 r. w gościnnych obiektach WIML w Warszawie. Nieco niefortunny tytuł, który sugeruje, iż polska wojskowa służba zdrowia ma ledwie 250 lat, mimo wcześniejszych obiekcji

⁴ Kopociński K., Kopociński Z., *Lekarze obozu w Berezie Kartuskiej w latach 1934-1939 - dylematy służby w aparacie represji państwa autorytarnego*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2024, R. 14, z. 1, s. 3-34, DOI: 10.2883/amp.2024/1.

⁵ Kopociński K., Kopociński Z., *80 rocznica zbrodni wojennej na rannych żołnierzach i personelu wojskowej służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego w Horce*, „Rocznik Kołobrzeski”, 2025, t. 3, s. 87-111.

⁶ Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. bryg. dr Bronisław Malewski (1874-1920) - w 150. rocznicę urodzin Naczelnego Lekarza 1. Korpusu Polskiego i Szefa Departamentu Sanitarnego Ministerstwa Spraw Wojskowych*, „Niepodległość i Pamięć”, 2024, R. 31, nr 4 (88), s. 73-97.

zgłaszanych przez KH został utrzymany, co zaowocowało tym, iż część mniej zorientowanych osób wyszła z konferencji z błędnym przekonaniem o stosunkowo krótkiej historii wojskowego sanitariatu, co nie jest prawdą. Mimo tego drobnego zgrzytu poznawczego samą konferencję należy uznać za niezwykle udaną, za co słowa podziękowania należą się wszystkim osobom, które przyczyniły się do jej organizacji, w szczególności prof. Grzegorzowi Kade, dyrektorowi WIML oraz dr. n. med. Stefanowi Antosiewiczowi - pomysłodawcy tej zacnej konferencji. Członkowie KH K. i Z. Kopocińscy zaprezentowali tam kilka referatów (tytuły w załączniku do sprawozdania) oraz przygotowali niezwykle twórczy panel dyskusyjny pt. „Lekarz w wojsku czy lekarz wojskowy, dylemat wciąż aktualny”. Obecność gości z Niemiec, Ukrainy czy Wielkiej Brytanii dała możliwość wymiany poglądów i poznania różnych aspektów działania wojskowej służby zdrowia w innych państwach.

Dwukrotnie, w 2025 i 2026 r., członkowie KH WIL, K. i Z. Kopocińscy, uczestniczyli w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pn. „Walki 1. i 2. Armii Wojska Polskiego w czasie II wojny światowej”, organizowanej cyklicznie przez Aleksandra Ostasza, dyrektora Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu. Ma ona charakter interdyscyplinarny, gromadzi grono badaczy zajmujących się różną tematyką (historycy medycyny, biolodzy, lekarze, genetycy, historycy wojskowości, archeolodzy, muzealnicy, nurkowie), co sprzyja wymianie doświadczeń i pogłębianiu swej wiedzy.

W 2025 r. członkowie KH znaleźli się także w gronie wykładowców cyklu pn. „Wprowadzenie do medycyny wojskowej i systemu zabezpieczenia medycznego” realizowanego na platformie edukacyjnej Naczelnej Izby Lekarskiej.

Jednym z niewątpliwych sukcesów KH było pozytywne zakończenie zmuśnionego i długotrwałego procesu wpisania do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogił dwóch oficerów: kpt. Mikołaja Krawczuka (1913-1948)⁷ i mjr. dr. Józefa Turkiewicza (1882-1953). Pierwszy z wymienionych to były zastępca komendanta Szpitala Garnizonowego w Żarach, wcześniej żołnierz 1. Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, kawaler Krzyża Walecznych, w czasie bitwy pod Lenino 12 października 1943 r. trzykrotnie ranny, dostał się do niewoli niemieckiej, gdzie nabawił się gruźlicy, która spowodowała jego śmierć podczas wykonywania obowiązków służbowych w żarskim szpitalu w wieku ledwie 35 lat. Jego mogiła na Cmentarzu Komunalnym w Żarach została wpisana do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski pod numerem 9316⁸. Decyzja ta skutkuje tym, iż nagrobka tego nie wolno

⁷ Wniosek do Instytutu Pamięci Narodowej o wpis do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły kpt. Mikołaja Krawczuka sygnowany przez Z. Kopocińskiego z 3.11.2023 r.

⁸ Pismo Adama Siwka, Dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN do dr. n. med. Zbigniewa Kopocińskiego, Przewodniczącego Komisji Historycznej WIL z 21.10.2024 r.

zlikwidować, nawet w wypadku braku opłaty za użytkowanie miejsca na tej nekropolii. Z kolei mjr. dr. J. Turkiewicz to znakomity lekarz wojskowy, kawaler Krzyża Walecznych, komendant Szpitala Wojskowego w Równem, ale także znakomity historyk, autor monografii opisującej dzieje 12. Pułku Ułanów Podolskich⁹. Dużym sukcesem KH było odnalezienie po wielu latach poszukiwań grobów obu braci Turkiewiczów, także ppłk dr. Stanisława Turkiewicza (1879-1965) z życiorysem równie chwalebnym. 18 sierpnia 2024 r. do IPN skierowaliśmy stosowne wnioski o wpis mogił obu medyków do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski¹⁰. Postępowanie w przypadku J. Turkiewicza zostało już zakończone sukcesem, a jego mogiła na Cmentarzu Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Mikołaja Biskupa w Mroczy została wpisana do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski pod numerem 10944¹¹.

W okresie sprawozdawczym KH prowadziła intensywne starania o uhonorowanie gen. bryg. dr. Bronisława Malewskiego¹² poprzez nadanie jego imienia ulicy, skwerowi czy parkowi w Lublinie. Z zupełnie niezrozumiałych dla nas względów Apel dotyczący tej inicjatywy, wystosowany 13 października 2023 r. przez Radę Lekarską WIL do Rady Miasta Lublin, nie zyskał poparcia ówczesnego Prezydenta Lublina. **B. Malewski to postać, którą Lublin powinien się szczyścić, a nie pokrywać pajęczyną zapomnienia!!!** Nadal liczymy na właściwą refleksję ze strony władz Lublina oraz nawiązanie pozytywnej współpracy ku chwale miasta i wojskowej służby zdrowia, toteż w kolejnej kadencji należy przypominać włodarzom tego miasta o ich moralnym obowiązku. Mamy także głęboką nadzieję, iż w tym chwalebnym dziele wykorzystany zostanie wspaniały Medal Pamiątkowy, łączący upamiętnienie gen. bryg. dr. B. Malewskiego z 35. rocznicą powstania WIL. Warto przypomnieć, iż inicjatorami i pomysłodawcami jego powstania byli K. i Z. Kopocińscy, autorką niezwykle oryginalnego projektu znakomita artystka Małgorzata Kot, a odlewu w brązie dokonała Elżbieta Jaros-Wasilewska. Należy zwrócić uwagę, iż artystka tworząc projekt bazowała na autentycznych dokumentach i fotografiach, których kopie udostępnili jej członkowie KH. Trzeba podkreślić, że jest to chyba jedyne, trwałe i mające ciekawy wyraz artystyczny upamiętnienie zarówno B. Malewskiego, jak i rocznicy WIL. Liczymy na to, iż

⁹ Turkiewicz J., *Zarys historii wojennej 12-go Pułku Ułanów Podolskich*, Warszawa 1928.

¹⁰ Wniosek do Instytutu Pamięci Narodowej o wpis do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły ppłk. dr. Stanisława Turkiewicza sygnowany przez Z. Kopocińskiego z 18.08.2024 r.; Wniosek do Instytutu Pamięci Narodowej o wpis do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły mjr. dr. Józefa Turkiewicza sygnowany przez Z. Kopocińskiego z 18.08.2024 r.

¹¹ Zawiadomienie przesłane przez Adama Siwka, Dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa do dr. Karola Nawrockiego, Prezesa IPN sygn. BUWII-904-1954(6)/24 BN z 15.07.2025 r.; Pismo Joanny Sulej-Piskorz, zastępcy Dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa do dr. n. med. Zbigniewa Kopocińskiego sygn. BUWII-904-1954(7)/24 BN z 16.07.2025 r.

¹² Sylwetka B. Malewskiego szerzej opisana: Kopociński K., Kopociński Z., *Szpital Główny 1. Korpusu Polskiego w Bobrujsku*, Głogów 2023, s. 64.

wszystkie te działania zakończą się sukcesem i będziemy już niedługo mogli pospacerować po placu, ulicy czy skwerze B. Malewskiego w Lublinie, podobnie jak ma to miejsce we Wrocławiu, gdzie po trzech latach starań w 2019 r. wywalczyliśmy Park im. mjr. prof. Lesława Węgrzynowskiego.

Bardzo ważną inicjatywą KH jest pomysł utworzenia Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia (MPWSZ), osobnej placówki gromadzącej zbiory dotyczące wojskowego sanitariatu, posiadającej dużą ekspozycję zewnętrzną dla prezentacji pojazdów i innych dużych elementów wyposażenia specjalnego (sanitarki, samoloty ewakuacji medycznej, sale operacyjne na samochodach etc.). Po zlikwidowaniu Wojskowej Akademii Medycznej, z następczą likwidacją istniejącego przy niej muzeum, nie ma w Polsce obecnie takiej placówki, co nie przynosi chwały państwu polskiemu i WP. Aby naprawić ten stan rzeczy członkowie KH zredagowali stosowny Apel o podjęcie pilnych działań celem utworzenia MPWSZ oraz zabezpieczenia materialnego dziedzictwa historycznego wojskowego sanitariatu do dr. n. med. Władysława Kosiniaka-Kamysza, Wicepremiera Rządu RP i Ministra Obrony Narodowej¹³, który został 22 marca 2024 r. zaakceptowany przez XLII Zjazd Delegatów WIL i skierowany do adresata. Zwrócono w nim uwagę, iż wiele szanujących swe tradycje państw (m.in. Anglia, Francja, Rosja, USA) posiada tego typu muzea i na ich tle nie możemy prezentować się jak prymitywny lud wyrzucający na śmietnik swą historię. Problemu nie załatwią czasowe mikroekspozycje w kilku muzeach znajdujących się pod pieczęcią MON (Warszawa, Dęblin, Bydgoszcz, Gdynia), gdyż wiekopomne dokonania polskich lekarzy wojskowych wymagają odpowiedniego szacunku, ciągłego gromadzenia pamiątek i ich nowoczesnej prezentacji, a nie ersatzu w postaci prezentacji internetowych (na poziomie wyrobów czekoladopodobnych zamiast czekolady). Napawa smutkiem fakt, iż Apel wystosowany przez znaczące gremium, jakim bez wątpienia jest Zjazd Delegatów WIL, pozostał do dnia dzisiejszego bez odpowiedzi adresata. Sprawa MPWSZ ma fundamentalne znaczenie dla wojskowej służby zdrowia, toteż KH powinna w następnej kadencji nadal walczyć o utworzenie tej instytucji i przekonanie decydentów, iż nasz kraj powinien równać do najlepszych a nie zamykać ogon kolumny maruderów, w szczególności że my lekarze wojskowi akurat mamy być z czego dumni. Wciąż liczymy na odpowiedź Pana Wicepremiera na Apel Delegatów WIL, żeby choć powstrzymać proces niszczenia i pozbywania się przez MON cennych eksponatów. Być może nowa RL WIL X kadencji powinna wystosować zapytanie do Pana Wicepremiera w tej sprawie?

¹³ Apel XLII Zjazdu Delegatów Wojskowej Izby Lekarskiej z dnia 22 marca 2024 r. o podjęcie przez dr. n. med. Władysława Kosiniaka-Kamysza, Wicepremiera Rządu RP i Ministra Obrony Narodowej, pilnych działań celem utworzenia Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia oraz zabezpieczenia materialnego dziedzictwa historycznego wojskowego sanitariatu.

W kontekście starań o ochronę dziedzictwa materialnego polskiej wojskowej służby zdrowia wspinałą iskierkę nadziei przyniosła inicjatywa dyrekcji Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej w Warszawie, której istotą jest modernizacja i rozbudowa znakomitej Sali Tradycji, będącej w dyspozycji tej placówki¹⁴. Zyskała ona bezapelacyjne poparcie KH WIL (które członkowie wcześniej dokonali lustracji obiektów w dyspozycji WIML), co znalazło wyraz w stanowisku przewodniczącego komisji, który postulował przekazanie dużej części środków finansowych z budżetu KH na ten cel¹⁵. Fakt, iż niemal wszyscy członkowie RL WIL poparli nasz postulat doskonale, świadczy o tym, że praca organiczna KH WIL owocuje coraz większą świadomością wśród lekarzy wojskowych potrzeby kultywowania tradycji wojskowej służby zdrowia, umacniania i budowy tożsamości oraz ducha korpusu, co jest rzeczą niezbędną dla prawidłowego kształtowania kolejnych pokoleń medyków w mundurach.

Podobnie jak w poprzednich latach znakomicie układała się współpraca z naukowcami dolnośląskimi, zarówno z Dolnośląską Izby Lekarskiej (Ośrodek Pamięci i Dokumentacji Historycznej oraz Komisja Kształcenia), jak i wrocławskiej grupy PTHNM oraz Uniwersytetu Wrocławskiego, w szczególności Instytutu Filologii Germańskiej z prof. Edwardem Białkiem na czele oraz dr. n. o zdr. Dariuszem Lewerą. Równie owocna była kooperacja z Ośrodkami i Komisjami innych izb lekarskich, w szczególności ŚIL, OIL w Płocku i OIL w Gdańsku. Należy szczególnie podkreślić doskonałą współpracę ze znakomitym Muzeum Historii Medycyny i Farmacji ŚIL w Katowicach, z którego wspinałych zbiorów korzystaliśmy podczas pracy naukowej.

Corocznie przez całą kadencję, podobnie jak w poprzednich latach, członkowie KH WIL uczestniczyli w obchodach rocznicy „krwawej niedzieli” na Wołyniu czyli apogeum ludobójstwa dokonanego na ludności polskiej przez ukraińskich nacjonalistów. 11 lipca 1943 r. szowiniści z Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (OUN) i band tzw. Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA) zaatakowali ponad 100 miejscowości na Wołyniu, brutalnie mordując wszystkich mieszkańców, w tym dzieci, kobiety i starców. Łącznie w latach 1939-1948 ukraińscy zwyrodnialcy zamordowali na całych Kresach Południowo-Wschodnich wg różnych szacunków od 150 do ponad 200 tysięcy Polaków. Wśród ofiar ukraińskich bandytów byli także pracownicy polskiej służby zdrowia, w tym lekarze, pielęgniarki i położne oraz kapelani. Bezduszna poprawność polityczna sprawiła, że w Polsce temat ofiar Zbrodni Wołyńskiej (symboliczne określenie wszystkich miejsc kaźni dokonanej przez ukraińskich szowinistów na terenie całych Kresów Południowo-Wschodnich RP, nie tylko

¹⁴ Pismo płk. dr. n. med. R. Drozdowskiego, zastępcy dyrektora WIML, do ppłk. rez. lek. A. Płachty, prezesa RL WIL z 2.09.2025 r.

¹⁵ Stanowisko KH WIL z 17.09.2025 r. sygnowane przez przewodniczącego dr. n. med. Zbigniewa Kopocińskiego.

Wołynia) jest „zamiatany pod dywan”. O prawdę o tej straszliwej zbrodni, pamięć o ofiarach i zapewnienie im godnego pochówku walczą od wielu lat jedynie środowiska kresowe i kombatanckie, dając jednocześnie odpór jawnej gloryfikacji ukraińskich zbrodniarzy wojennych, takich jak m.in. Stepan Bandera, Roman Szuchewycz, Dmytro Kłaczkiwski, Wołodymyr Szczygielski, Petro Diaczenko i wielu innych. Członkowie KH WIL każdego roku w Żarach są współorganizatorami uroczystości 11. Lipca Narodowego Dnia Pamięci Ofiar ludobójstwa, gdzie przy symbolicznym Krzyżu Wołyńskim przypominają o ofiarach wywodzących się także ze świata medycyny.

Ważnym cyklicznym wydarzeniem, w którym uczestniczą każdego roku członkowie KH są obchody rocznicy zbrodni w Horce, czyli wymordowania polskiej kolumny sanitarnej wystawionej przez 15. Samodzielny Batalion Sanitarny 2. Armii Wojska Polskiego, ewakuującej ok. 300 rannych w czasie bitwy pod Budziszynem w kwietniu 1945 r. Zbrodnia w Horce dokonana 26 kwietnia 1945 r. przez Niemców i prawdopodobnie ich ukraińskich kolaborantów została dokładnie zbadana oraz opisana w monografii autorstwa K. i Z. Kopocińskich pt. *„Horka - łżycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego”*¹⁶. Należy podkreślić, że w Horce polegli w obronie swych pacjentów członkowie polskiej wojskowej służby zdrowia, toteż obecność tam KH jest obowiązkowa! Wyjątkowy charakter miały obchody 80. rocznicy tej zbrodni, które zorganizowano 28 kwietnia 2025 r. w Crostwitz i Horce (Saksonia, Niemcy) jedynie siłami społecznymi (władze państwowe nie uznały za stosowne wziąć udział w uroczystościach, co bardzo dziwi). Połączono je z przedpremierowym seansem filmu pt. *„Dolina Śmierci - 80. rocznica zakończenia wojny na Łżycach”* (oryg. niem. *„Tal des Todes - 80 Jahre Kriegsende in der Lausitz”*, 2025, reż. i scen. P. Simank), który został zrealizowany przez niemieckiego lekarza a jednocześnie filmowca-dokumentalistę dr. med. Petera Simanka wspólnie z jego bratem Stefanem. Zapoznali się oni wcześniej z wydaną w języku niemieckim monografią braci Kopocińskich o zbrodni w Horce i poprosili autorów o zaprezentowanie w ich filmie wspomnienia o tej masakrze polskiej jednostki sanitarnej. Smutnym paradoksem jest fakt, że o obrzydliwej zbrodni dokonanej na polskiej kolumnie sanitarnej przez hitlerowców i ich kolaborantów nakręcili film niemieccy twórcy, polskich temat ten jakoś nie zainteresował (sic!).

Należy zawsze mocno podkreślić, iż wszyscy członkowie KH są czynnymi lekarzami, którzy na co dzień zmagają się ze wszystkimi absurdami systemu opieki zdrowotnej w naszym kraju, co pożera większość naszych sił i mocy twórczych. Wykrzesanie w tych warunkach jakichś kompletnych rezerw organizmu, by móc całkowicie bezinteresownie promować wiedzę o osiągnięciach i dokonaniach wojskowej służby zdrowia, zasługuje w mojej ocenie na wyjątkowe

uznanie. Biorąc pod uwagę wszystkie opisane wyżej główne osiągnięcia należy tę kadencję uznać za wyjątkowo udaną.

Bardzo serdecznie dziękuję członkom KH, Kazimierzowi Janickiemu, Krzysztofowi Kopocińskiemu i Konradowi Maćkowiakowi, bez których współpracy i lojalnego wsparcia trudno byłoby liczyć na tak dobre rezultaty.

Wdzięczne słowa za wspaniałe, skłaniające do głębszej refleksji felietony na łamach „Skalpela” oraz wszelkie inne formy inspiracji KH kieruję także do płk. w st. spocz. dr. Włodzimierza „Wowki” Kuźmy. Żał, iż w naszym środowisku jest zbyt mało równie niezwykłych ludzi, świat wojskowej służby zdrowia byłby dużo barwniejszy i lepszy.

Dziękuję całej RL WIL za współpracę z KH oraz stopniowo coraz większe zrozumienie znaczenia wpływu historii na współczesność i przyszłość.

Mam nadzieję, iż w kolejnej już X kadencji KH będzie działać równie aktywnie, co zaowocuje pozytywnym zakończeniem rozpoczętych projektów i realizacją kolejnych ciekawych przedsięwzięć.

12.03. 2026 r.

Zary

Kopociński

Dr n. med. Zbigniew Kopociński

Przewodniczący Komisji Historycznej WIL

Załącznik 1. Lista publikacji członków KH WIL oraz wykaz konferencji naukowych z czynnym uczestnictwem członków KH WIL IX kadencji za okres 1.04.2022-12.03.2026

¹⁶ Kopociński Z., Kopociński K., *Horka-łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*, Głogów 2021.

Załącznik do sprawozdania z dnia 12.03.2026 r. Przewodniczącego Komisji Historycznej WIL za IX kadencję 2022-2026

Lista publikacji członków KH WIL oraz wykaz konferencji naukowych z czynnym uczestnictwem członków KH WIL IX kadencji za okres 1.04.2022-12.03.2026:

A. Monografie:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Polscy okuliści wojskowi w dwudziestoleciu międzywojennym*, Wrocław 2025, Wydawnictwo Quaestio, ss. 710.
2. Kopociński K., Kopociński Z., *Szpital Główny 1. Korpusu Polskiego w Bobrujsku*, Głogów 2023, Wydawnictwo PWSZ w Głogowie, ss. 614.

B. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach wieloautorskich:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital w Cichiniczach – między mitem a prawdą*, [w:] *Kobiety i medycyna. Rozprawy z historii medycyny i literatury, tom II. Między służbą a misją*, red. E. Białek, S. A. Krzemińska, M. Miodek, K. Prętki, Wrocław 2024, s. 189-218. DOI: 10.48249/2024.rozhismedlit2-11.
2. Kopociński Z., Kopociński K., *'Ea vita beata est, quae est eadem honesta' - pamięci kmdr. por. lek. Andrzeja Stefana Wężyka (1888-1965) i kpt. lek. Władysława Wężyka (1891-1923)*, [w:] *Dokonania i wyzwania polskiej historiografii medycznej. Referaty Ogólnopolskiego Kongresu Historii Medycyny w setną rocznicę I zjazdu Polskich Historyków Medycyny (1924-2024)*, tom II, red. B. Bruziewicz-Mikłaszewska, E. Gorząd-Biskup, D. Lewera, K. Wronecki, Wrocław 2024, s. 435-456. DOI: 10.48249/2024.dokiwyzpolhistmed2-19.
3. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr med. Anna Gecow „Anka” (1911-1985) - znad Ebro i Nysy Łużyckiej do więzienia na Rakowieckiej*, [w:] *Dokonania i wyzwania polskiej historiografii medycznej. Referaty Ogólnopolskiego Kongresu Historii Medycyny w setną rocznicę I zjazdu Polskich Historyków Medycyny (1924-2024)*, tom II, red. B. Bruziewicz-Mikłaszewska, E. Gorząd-Biskup, D. Lewera, K. Wronecki, Wrocław 2024, s. 391-414. DOI: 10.48249/2024.dokiwyzpolhistmed2-19.
4. Kopociński K., Kopociński Z., *Równe w 1934 roku – największa epidemia czerwonki w Wojsku Polskim w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, [w:] *Lekarz w czasach zarazy. Studia z dziejów literatury i medycyny, t. I*, red. E. Baum, E. Białek, D. Lewera, K. Wronecki, Wrocław 2023, s. 87-107.
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Polski patriota o rosyjskiej duszy czyli rzecz o prof. mjr. Mikołaju Prochorowie (1901-1971), lekarzu, naukowcu, oficerze Wojska Polskiego*, [w:] *Środowisko lekarskie w kształtowaniu Rzeczypospolitej*, red. J. Kotuła, Zielona Góra 2022, s. 167-189.
6. Kopociński Z., Kopociński K., *Postawa Ukraińców wobec agresji III Rzeszy na Polskę i okupacji we wspomnieniach polskich lekarzy*, [w:] *Scripta Humana vol. 17, Świat Kresów Wschodnich w literaturze i przekazach historycznych*, red. E. Brzezińska, M. Jazownik, L. Jazownik, Zielona Góra 2021, s. 151-164 (przedruk artykułu ukazał się w „Na Rubieży”, 2022, nr 181, s. 46-54.)

C. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych:

1. Kopociński K., Kopociński Z., *80. rocznica zbrodni wojennej na rannych żołnierzach i personelu wojskowej służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego w Horce*, „Rocznik Kołobrzesci”, 2025, t. 3, s. 87-111.
2. Kopociński Z., Kopociński K., *Podpułkownik profesor doktor medycyny Stanisław Józef Konopka (1896-1982) - lekarz, oficer Wojska Polskiego, historyk medycyny*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 2024, t. 87, s. 21-31, DOI: 10.12797/AHiFM.87.2024.87.02.
3. Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. bryg. dr Bronisław Malewski (1874-1920) – w 150. rocznicę urodzin Naczelnego Lekarza 1. Korpusu Polskiego i Szefa Departamentu Sanitarnego Ministerstwa Spraw Wojskowych*, „Niepodległość i Pamięć”, 2024, R. 31, nr 4 (88), s. 73-97.
4. Kopociński Z., Kopociński K., *Polemika z recenzją książki 'Horka-łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego'*, „Zeszyty Łużyckie”, 2024, t. 60, s. 15-20.
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Lekarze obozu w Berezie Kartuskiej w latach 1934-1939 - dylematy służby w aparacie represji państwa autorytarnego*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2024, R. 14, z. 1, s. 3-34, DOI: 10.2883/amp.2024/1.
6. Kopociński Z., Kopociński K., *Wojskowy Dom Publiczny jako kontrowersyjna metoda zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób wenerycznych wśród polskich żołnierzy w garnizonie Równe w 1919 r.*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2023, R. 13, zeszyt 1, s. 19-37, doi.org/10.2883/amp.2023/2.
7. Kopociński K., Kopociński Z., *Konflikt etyczny lekarzy Oddziału II. Sztabu Głównego Wojska Polskiego w okresie dwudziestolecia międzywojennego na przykładzie losów mjr. dr. Ludwika Krzewińskiego (1898-1971)*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2022, r. 12, zeszyt 1, s. 68-89 doi.org/10.2883/amp.2022/5.

D. Recenzje:

1. Kopociński K., Kopociński Z., *Andrzej Kierzek na tropach polskich otorynolaryngologów ze Lwowa*, „Medium” Gazeta Dolnośląskiej Izby Lekarskiej, 2025, nr 2 (413), s. 36.
2. Kopociński Z., Kopociński K., *Redundacja Pół roku Afganistanu - recenzja wspomnień Cezarego Ruchniewicza*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 7/8, s. 19-20.

E. Publikacje, streszczenia, prelekcje z kongresów i konferencji naukowych

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Mjr dr med. Zbigniew Dworak „Dr Maks” (1917-1963) – z batalionu „Parasol” do 2. Armii Wojska Polskiego*, II. Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Walki 1. i 2. Armii Wojska Polskiego w czasie II wojny światowej”, **Kołobrzeg** 6-8.03.2026.
2. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr Zygmunt Szymkiewicz (1890-1940) - lekarz o duszy marynarza*, IV. Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich, **Gdańsk** 24-26 października 2025.

3. Kopociński Z., Kopociński K., *Prof. dr med. Ignacy Abramowicz (1890-1982) - z Kresów Wschodnich nad Bałtyk*, IV. Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izby Lekarskich, **Gdańsk** 24-26 października 2025.
4. Kopociński Z., Kopociński K., *Historia wojskowej służby zdrowia jako niezbędny element w kształtowaniu współczesnego oficera-lekarza=History of the Military Medical Service as a necessary element of education of modern medical officer*, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Wojskowej Izby Lekarskiej, **Warszawa** 17-18 październik 2025.
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Bucella, Bergonzoni, Kaczkowski, Marcinkowski, Malewski, Szarecki – następny szereg to już Wy*, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Wojskowej Izby Lekarskiej, **Warszawa** 17-18 październik 2025.
6. Kopociński Z., Kopociński K., *Płk dr pil. Józef Leoszko (1894-1948) – okulista z lotniczą „gąką” na piersi=Lt. Col. Dr. pilot Józef Leoszko (1894-1948) – ophthalmologist with airforce badge*, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Wojskowej Izby Lekarskiej, **Warszawa** 17-18 październik 2025.
7. Kopociński K., Kopociński Z., *Lekarz w wojsku czy lekarz wojskowy, dylemat wciąż aktualny-dyskusja*, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Wojskowej Izby Lekarskiej, **Warszawa** 17-18 październik 2025.
8. Kopociński Z., Kopociński K., *80. rocznica zbrodni wojennej na rannych żołnierzach i personelu wojskowej służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego w Horce*, Konferencja Naukowa „Walki 1. i 2. Armii Wojska Polskiego w czasie II wojny światowej”, **Kołobrzeg** 8 marca 2025.
9. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital w Cichiniczach – między mitem a prawdą*, V Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kobiety i medycyna z cyklu Lekarz jako autor i bohater literacki”, **Wrocław** 20-21 listopada 2024.
10. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr Ignacy Kopystyński (1884-1951) – opowieść o płockim dowórcy*, Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izby Lekarskich, **Płock** 13-15 września 2024.
11. Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. dyw. Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962) – blaski i cienie życiorysu zasłużonego lekarza wojskowego* (sesja wyjazdowa w Gąbinie 13.09.2024), III. Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izby Lekarskich, **Płock** 13-15 września 2024.
12. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr med. Anna Gecow „Anka” (1911-1985) – znad Ebro i Nysy Łużyckiej do więzienia na Rakowieckiej*, Ogólnopolski Kongres Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny i Farmacji (1924-2024), **Wrocław** 21-23 maj 2024.
13. Kopociński Z., Kopociński K., *‘Ea vita beata est, quae est eadem honesta’ – pamięci kmdr. por. lek. Andrzeja Stefana Wężyka (1888-1965) i kpt. lek. Władysława Wężyka (1891-1923)*, Ogólnopolski Kongres Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny i Farmacji (1924-2024), **Wrocław** 21-23 maj 2024.
14. Kopociński K., Kopociński Z., *Wojskowi lekarze w służbie historii*, „Medyczne Spotkanie z Historią” symposium w ramach Kongresu Kultury i Historii Lekarskiej w Opolu, **Opole** 8-10 września 2023.

15. Kopociński K., Kopociński Z., *Równe w 1934 roku – największa epidemia czerwoności w Wojsku Polskim w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Lekarz w czasach zarazy”, **Wrocław** 20-21.04.2023.
16. Kopociński K., Kopociński Z., *Polski patriota o rosyjskiej duszy czyli rzecz o prof. mjr. Mikołaju Prochorowie (1901-1971), lekarzu, naukowcu, oficerze Wojska Polskiego*, II Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich, **Zielona Góra** 23-25.09.2022.
17. Kopociński Z., Kopociński K., *Wojskowy Dom Publiczny jako kontrowersyjna metoda zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób wenerycznych wśród polskich żołnierzy w garnizonie Równe w 1919 r.*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Medycyna - przemiany - procesy” w ramach XXVI Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych (dawniej Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji), **Bydgoszcz**, 21-23.09.2022.

D. Publikacje popularno-naukowe i promujące wiedzę historyczną:

1. Kopociński K., Kopociński Z., *Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich - Gdańsk 2025*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2025, nr 11-12, s. 29-31.
2. Kopociński K., Kopociński Z., *Wołyń pamiętamy!!!*, „Na Rubieży”, 2025, nr 199, s. 8-11, 32.
3. Kopociński K., Kopociński Z., *IV. Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/iv-ogolnopolska-konferencja-historyczna-izb-lekarskich/>>, dostęp 30.10.2025 r.
4. Kopociński K., Kopociński Z., *WAM po 30 latach - kilka refleksji uczestników XLIII Sprawozdawczego Zjazdu WIL*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2025, nr 5-6, s. 14-16.
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Służba sanitarna 1. i 2. Armii Wojska Polskiego w walce o niepodległość*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2025, nr 5-6, s. 18-20.
6. Kopociński K., Kopociński Z., *Niemiecki lekarz o tragedii polskiej wojskowej służby zdrowia*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/nemiecki-lekarz-o-tragedii-polskiej-wojskowej-sluzby-zdrowia>>, dostęp 5.05.2025 r.
7. Kopociński K., Kopociński Z., *Służba sanitarna 1. i 2. Armii Wojska Polskiego w walce o niepodległość*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/sluzba-sanitarna-1-i-2-armii-wojska-polskiego-w-walce-o-niepodleglosc-foto/>>, dostęp 12.03.2025 r.
8. Kopociński Z., Kopociński K., *Lekarze w hołdzie gen. bryg. dr. Bronisławowi Malewskiemu w 150 rocznicę urodzin*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2025, nr 1-2, s. 29-32.
9. Kopociński Z., Kopociński K., *W hołdzie gen. bryg. dr. Bronisławowi Malewskiemu w 150 rocznicę urodzin*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/w-holdzie-gen-bryg-dr-bronislawowi-malewskiemu-w-150-rocznice-urodzin/>>, dostęp 10.01.2025 r.
10. Kopociński K., Kopociński Z., *Mała podkarpacka wieś uratowała honor Polski*, „Na Rubieży”, 2024, nr 195, s. 17-19.

11. Kopociński Z., Kopociński K., *Horka 1945-2024: Nigdy więcej wojny!!!*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 9-10, s. 12-14.
12. Kopociński K., Kopociński Z., *Wielki jubileusz polskich Historyków Medycyny we Wrocławiu 1924-2024*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 9-10, s. 20-23.
13. Kopociński K., Kopociński Z., *III Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/iii-ogolnopolska-konferencja-historyczna-izb-lekarskich/>>, dostęp 23.09.2024 r.
14. Kopociński Z., Kopociński K., *16. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Lekarzy w Łodzi 17-18 maja 2024*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 7-8, s. 24-25.
15. Kopociński K., Kopociński Z., *Kresowe Westerplatte ks. T. Isakowicza-Zaleskiego*, „Na Rubieży”, 2024, nr 192-193, s. 30-32
16. Kopociński K., Kopociński Z., *Wielki jubileusz polskich historyków medycyny (1924-2024)*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/wielki-jubileusz-polskich-historykow-medycyny-1924-2024/>>, dostęp 27.05.2024 r.
17. Kopociński Z., Kopociński K., *XLII Zjazd Wojskowej Izby Lekarskiej, 22 marca 2024 r. - garść refleksji*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 5-6, s. 20-24.
18. Kopociński K., Kopociński Z., *Historycy medycyny na Kongresie Kultury i Historii Lekarskiej w Opolu*, „Biuletyn Informacyjny OIL w Opolu”, 2023, nr 324/325, s. 15-20 (przedruk z portalu „Gazeta Lekarska”).
19. Kopociński K., Kopociński Z., *11.07.2023 r. – Żary pamiętają*, „Na Rubieży”, 2023, nr 187, s. 56-58.
20. Kopociński K., Kopociński Z., *Pamięci ppłk. dr. n. med. Andrzeja Śmigielskiego (1951-2023) założyciela i pierwszego ordynatora Oddziału Kardiologicznego w 105. Szpitalu Wojskowym w Żarach*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2023, nr 9/10, s. 24-26.
21. Kopociński K., Kopociński Z., *Historycy medycyny na Kongresie Kultury i Historii Lekarskiej w Opolu*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/?p=72967>>, dostęp 20.09.2023 r.
22. Kopociński K., Kopociński Z., *80 rocznica ludobójstwa na kresach – Żary*, „Semper Fidelis”, 2023, nr 3 (171), s. 30-31.
23. Kopociński Z., Kopociński K., *Lekarz w czasach zarazy – relacja z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej we Wrocławiu*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2023, nr 7/8, s. 28-30.
24. Kopociński K., Kopociński Z., *Reminiscencje z XLI Zjazdu Wojskowej Izby Lekarskiej w Warszawie*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2023, nr 5/6, s. 12-14.
25. Kopociński Z., Kopociński K., *Relacja z II. Ogólnopolskiej Konferencji Historycznej Izb Lekarskich w Zielonej Górze*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 11 s. 8-9.

26. Kopociński Z., Kopociński K., *Relacja z XXVI. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych w Bydgoszczy*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 11 s. 6-7.
27. Kopociński Z., Kopociński K., *11.07.2022-Wołyń Pamiętamy. Wieczna hańba ukraińskim ludobójcom*, „Semper Fidelis”, 2022, nr 3 (167), s. 12-15.
28. Kopociński Z., Kopociński K., *Relacja z uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Ofiar ludobójstwa w Żarach*, „Na Rubieży”, 2022, nr 183, s. 21-23, 32.
29. Kopociński Z., Kopociński K., *Z kresów wschodnich na kresy zachodnie-niezwykłe koleje losów pracowników wojskowego sanitariatu*, [w:] *Środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej*, red. T. Urban, K. Siemianowicz, K. B. Fulbiszevska, Katowice 2022 r., s. 172-182.
30. Kopociński K., Kopociński Z., *Zarys historii Szpitala Wojskowego w Równem* [w:] *Środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej*, red. T. Urban, K. Siemianowicz, K. B. Fulbiszevska, Katowice 2022 r., s. 122-133.
31. Kopociński K., Kopociński Z., *Piastowski Wrocław gościł historyków medycyny*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 9, s. 20-21.
32. Kopociński K., Kopociński Z., *Wojskowi lekarze na medal!*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 9, s. 22-23.
33. Kopociński Z., Kopociński K., *Horka 1945-2022. Pamiętamy o łżyckiej golgocie Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 7/8, s. 15-18.
34. Kopociński Z., Kopociński K., *Krajowy Zjazd Lekarzy 12-14 maja 2022 – kilka refleksji*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2022, nr 7/8, s. 3-4.

Zary, 12.03.2026.

Zbigniew Kopociński